

Leo Estvad 100 år den 29.07.02

Mindeudstilling på Heltborg Museum

Af Eigil T. Andersen, Grurup

Den 8. juni 2002 kunne Museet i Heltborg efter et stort forarbejde af personale fra Thisted og Heltborg Museer, åbne en mindeudstilling om Leo Estvad i det år, hvor kunstneren kunne være fyldt et hundrede år. Udstillingen viste »kun« fra Museets egne gemmer, og viste tydeligt kunstnerens utrolige »bredde« og Museets righoldige samling.

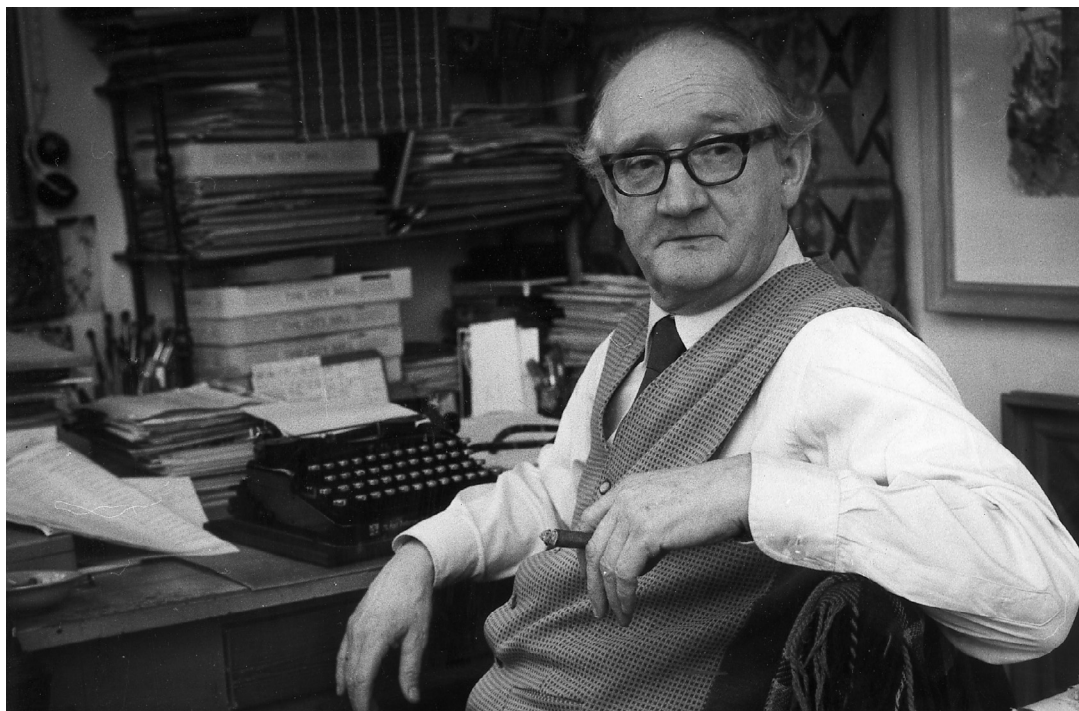
Museet havde formået Villy Petersen, Vestervig, til at synge nogle af Leo Estvads kompositioner, ledsaget af organist Knud Damgaard Andersen på klaver.

Herunder bringes talen ved udstillingens åbning, der blev foretaget af Eigil T. Andersen, Grurup.

Leo Estvad blev født på Frederiksberg i 1902 og blev i 1922 optaget som elev på Kunstakademiet og debuterede på kunstneres efterårsudstilling i 1924. Sidenhen har han deltaget i mange udstillinger både i Danmark og i udlandet. Også USA.

I sine unge år var Estvad meget optaget af cirkuslivet. Hver sommer var han gæst hos familien Mische, når de med deres cirkus besøgte København og han malede mange billeder af det brogede liv i og omkring manegen.

Siden blev det til mange rejser i Europa og Nordafrika, hvorfra han hentede inspiration til mange billeder og bøger. Estvads debut som

Leo Estvad 1966. Foto: Carl Rasmussen.

digter kom i 1938 med digtsamlingen "Den spraglede verden". Efterfulgt i 1941 af "Spør i Stranden" og siden mange flere. Også romaner blev det til, her bl.a. i 1950 den meget smukke bog "Vi var så unge", som nænsomt (omskrevet) beretter om Leo Estvads første meget kortvarige ægteskab i 1923 med Gudrun Pedersen, som døde fra ham efter få måneders ægteskab i en alder af kun 19 år.

Leo Estvad udviklede sig til en meget alsidig kunstner, en *Multikunstner*, som ikke blot var maler, tegner, grafiker og illustratør, men også forfatter, tekstforfatter og komponist. Han var desuden i en lang periode fra 1945 til 1970 kunstanmelder ved B.T., Berlingske Aftenavis og Weekendavisen.

I 1931 blev Leo gift med sin Grethe, Birthe Margrethe Marie Andersen, med hvem han levede til sin død. "Min lille balkon-lærke" sagde Leo ofte om Grethe, der i sine unge år sang i kor i Jesus kirken i Hellerup.

Omkring 1930 erhvervede Leo og Grethe Estvad "Tolbølhus" ved Flade sø i Lodbjerg sogn. Om huset og købet beretter Leo i et interview i 1982 til John Wodstrup, der på det tidspunkt var arkitekt ved Sydthy kommune:

"Huset her er bygget i 1919 til skuespilleren Adam Poulsen. Ganske tilfældigt fik jeg at vide, at det var til salg, da jeg i anden anledning var hos min sagfører. Det var helt tilbage omkring 1930, og siden har min kone og jeg været her hver sommer. I begyndelsen kun et par måneder hvert år, men efterhånden blev opholdene længere og længere, indtil vi i 1977 besluttede os til at forlade Frederiksberg og flytte til Lodbjerg for at bo her hele året. Og vi har ikke fortrudt et øjeblik, tværtimod føler jeg mig i mit endelige centrum for mine kunstneriske udfoldelses muligheder. – Her har vi set træerne vokse op fra de var ganske små. Nogle har klaret sig godt og er blevet store og stoute, mens andre er bukket under for vestenvinden. Vest for huset har jeg en lille plantage af graner og fyr – nærmest en jungle, hvor jeg har hugget et par stier. Her henter jeg megen inspiration til mine billeder, og jeg kalder stedet for mit akademi i naturen".

Og Thy og navnlig egnen omkring Lodbjerg

Estvads eget bogejermærke. Kvinden med blomster symboliserer livets skønne sider.

beskrev han levende og med stor forståelse for både natur og mennesker i sin smukke bog fra 1943: "Det yderste Danmark". I fjorten kapitler beskriver han den jyske vestkyst i egnen omkring Lodbjerg og Agger. Den begynder med et hanegal på Vesterbrogade i København, der bringer erindringer og længsler frem om igen at opleve egnen og naturen, hvorefter den lange togrejse tog sin begyndelse og ankomsten til Tolbølhus beskrives. En herlig bog, der både bringer egnehistorie og de små sammenhænge i naturen frem. Han havde kunstnersindets evne til at få noget ud af alting, at se det store i det små. Han oplevede en mængde, hvor almindelige dødelige gik hus forbi. Fabulerede og lod sin fantasi spille.

Grethe og Leo Estvad fik gennem de mange år i Thy mange gode venner. Farvehandler Leo Pallesgaard, læge Evan Toft, Stockholm Sørensen var nogle af de familier i Vestervig, de festede sammen med. Og "genboen" i Lodbjerg. hrs. Sandager, der ejede den gamle skole i Lodbjerg. Der fandtes endda en lille slagsang

om Vestervig, den lille Limfjordsby, som Leo havde komponeret.

Leo Estvads processions billeder og de utallige motiver fra naturen, fra søerne og fra skoven og ofte skildrende vindblæste træer, er kendt af alle Thyboer og rigtig mange har gennem årene besøgt Leo Estvad i det gulkalkede hus med de blå skodder ned til Flade sø.

Min familie og jeg flyttede til Lodbjerg plantorbolig i 1971. Vi kom hurtigt i kontakt med Leo og Grethe og det var en dejlig oplevelse at gæste dem i deres små stuer med den overvældende mængde kunst, produceret eller erhvervet gennem et langt og rigt kunstnerliv! Og i den selvstændige atelier bygning med det store nordvendte tagvindue stod malerierne også i stabler! Som tiden gik og vores snak udviklede sig, fik jeg endda lov til at mærke træer til skovning i Leos naturskov! Nogle af de ældgamle knortede sitka graner måtte nødvendigvis bort for at give plads til den underskov af nye løvtræer, der var på vej op. Men hårdt var det for Leo. ”Jeg har set dem vokse op”, som han sagde.

Og endnu lever mindet om nogle dejlige oplevelser i vort hjem i Lodbjerg med en lille kreds af gode venner og med Leo ved klaveret, bl.a. spillende egne kompositioner.

I Leo's familie verserede et rygte om, at en del af familien stammede fra en større gård i Thy ved navn Rotbøl. Leo's Mor var født Anni Elisabeth Helvine Rottbøll. I det sandflugts hærgede Lodbjerg sogn har der netop ligget en større gård af dette navn, som det vil være mange bekendt. – Leo var en smule stolt over slægtsskabet, gården skulle have været så stor, at der en tid var 12 svangre kvinder på gården!

I nogle år i 70'erne bragte Jyllandsposten nogle dejlige beskrivelser af Leo Estvad: ”Brev fra min plantage”. Smukke beskrivelser, som vidner om stor forståelse for natur og for mennesker. Eksempelvis fra 18.1.1977, hvor Leo

beskriver en tur til Flade sø en juliaften sammen med den gamle dr. Toft.

Da Leo fyldte 80 år i 1982 blev der på Dommerhuset i Vestervig i tiden fra den 10. juli til den 8. august samme år holdt en udstilling med 51 værker, bredt repræsenterende Leos kunst gn. årene. En dejlig udstilling som mange sikkert husker.

Da vor nystiftede Egnshistoriske Forening for Sydthy udgav sit første årsskrift i 1984 søgte vi råd hos den gamle bogkunstner i Lodbjerg og vi gik ikke forgæves, heller ikke med et billede, der pryder forsiden af årgang 1984.

Leo Estvad døde den 22. 2. 1986. Grethe solgte »Tolbølhus« og flyttede til Vestervig, hvor hun fik nogle gode år. Huset i Vestervig var velisoleret, noget som ikke havde præget »Tolbølhus», hvor Grethe nu og da på vinterdage måtte trække i overfrakken, indendørs forstås! Der var også langt bedre vægplads til de mange malerier.

I 1987 blev der afholdt en mindeudstilling om Leo Estvad i de samme lokaler i Vestervig, som blev benyttet i 1982. Til denne udstilling forfattede Chr. Helmer Jørgensen et smukt skrift med en del citater fra Leo's bog »Det yderste Danmark«.

Efter Grethes død blev der oprettet en fond, Leo Estvads legat, hvor midlerne fra boet indgik. Hrs. Sandager var eksekutor. Sydthy kommune erhvervede det meget omfattende materiale, der i dag kan ses på Heltborg Museum.

Tak til Heltborg Museum og til museumsinspektør Jytte Nielsen og hendes hjælpere fordi vi igen kan få lejlighed til at se de mange malerier, tegninger og keramiske værker, også de, der til daglig gemmer sig i arkiverne. Og vi glæder os til det aftenforedrag, som Jytte Nielsen vil holde om kunstneren, senere på måneden.

Og hermed vil jeg gerne erklære mindeudstillingen om Leo Estvad for åbnet.